

C.H.P BÜYÜK

KURULTAYININ TETKİKİNE
SUNULAN NİZAMNAME
TASLAĞI.

ANKARA
9-5-1935

ESASLAR

1 — Cumhuriyet Halk Partisi, cemiyetler kanununa göre kurulmuş, programındaki esaslar üzerinde çalışan siyasi bir cemiyettir. Merkezi Ankaradır.

2 — Partinin daimi Umumi Reisi onu kuran (Kamâl Atatürk) tür.

3 — Partiye mensup vatandaşlar karşılıklı samimiyet, itimat ve arkadaşlık duygularile birbirine bağlı bir kütle teşkil ederler.

Partililer program ve esaslarda sağa sola çekmeğe mahal kalmayacak gibi açıklık ile inceden çizilmiş olan yolda birlik ve beraberlikle yürürler.

4 — Parti mensupları Partinin programını, prensiplerini bilecek, onları müdafaa edecektir.

5 — Prensiplerimizi, usanmaksızın, bütün vatandaşlara her vesile ve fırsatla söylemek ve anlatmak Parti teşkilât ve mensuplarının mühim vazifesidir.

6 — Parti memlekette muhtelif maksatlarla vücut-

4 BÜYÜK KURULTAYA TEKLİF EDİLEN

---

lanmış olan hayırlı ve faydalı teşebbüslere, teşekküllere karşı sevgi ve alâka taşır.

---

7 — Parti henüz siyasi meşguliyet çağına gelmemiş olan bütün Türk gençlerini Partinin tabii namzedi sayar.

---

8 — Partinin ; ana vasıflarını gösteren altı oklu bir bayrağı, bir rozeti ve bir marşı vardır. Bunlar talimatnamesine göre yapılır ve kullanılır.

BİRİNCİ KISIM

PARTİYE KABUL EDİLME

9 — Cumhuriyet Halk Partisine :

A) On sekiz yaşını bitiren.

B) Halkça fena tanınmamış olan.

C) Ağır hapis veya şeref ve haysiyeti kıran bir suç yüzünden hapis cezasile mahkûm olmamış bulunan ve mahcur olmayan.

Ç) Millî mücadeleye aleyhtar bir vaziyet almamış ve bu gibi taazzilere dahil olmamış olan ve siyasi seciyeleri itibarile menfi bir ruh taşımamış oldukları mütebariz bulunan her Türk vatandaşı ; türkçe konuşmakta bulunmuş, türk kültürünü ve Partinin bütün umdelerini benimsemiş ise girebilir.

---

10 — Partiye girmek isteyen her vatandaş, partide en az iki senedir yazılı iki arkadaş tarafından bulunduğu yerin ocagına takdim ve lüzumlu vasıfları haiz ol-

duğu ilâve edilir ve kendisi de Parti esaslarile program ve nizamnamesini kabul ettiğine ve hükümlerinden ayrılmayacağına dair ocağa bir teahhüt kâğıdı verir. Namzet, bununla partiye şsref sözü vermiş olur.

11 — Bir ocak heyetinin böyle bir istek üzerine verdiği kabul veya red kararı kaza idare heyetinin tasdiki ile tekemmül eder. Bu muamele en çok üç ay içinde bitirilir ve alakalıya bildirilir. Kaza idare heyetlerince reddedilen yurtdaşların, vilâyet idare heyetlerine şikâyet etmek hakları vardır.

12 — Partiye yeni aza olma işleri tamamlanan yeni partililer üç ayda bir kaç kişi olmuşlarsa bunlarla başka yerden gelen eski partililer, köylerde ocak idare heyetlerinin, şehir ve kasabalarda o şehir ve kasabada bulunan en büyük idare heyetinin bu iş için yapacağı bir toplantıya yazı ile çağrılarak kayıt ve kabulleri tebliğ edilir. Bu toplantıların yıl başında başlayarak her üç ayda bir intizamla yapılması borçtur. Toplantılarda idare heyetlerinden başka mümkün olduğu kadar fazla partili bulundurulur. Parti reisi bu toplantıda bir nutuk söyleyerek siyasi bir partiye girmenin ehemmiyetlerini ve partili olmanın vazifelerini hatırlatarak yeni partilileri kutlar ve muvaffakiyet diler. Her üç ayda bir partiye girenlerin adları vilâyet idare heyetince bütün teşkilâta tamim edilir.

13 — Her partili, partiye az veya çok bir yardım parası ödemeye mecburdur. Ayda veya altı ayda veya on iki ayda bir ödenmek şartıyla partiye ne kadar yardım parası vereceklerini, ödeme kabiliyetlerine göre kendileri tayin ve tesbit ederek buldukları yerin ocak heyetine bir teahhüd kâğıdı ile bildirirler. Ödeme makbuz mukabilinde yapılır. Bir kere yapılan yardım teahhüdü miktarı üstünden bir sene geçmedikçe değiştirilemez.

Âzanın teahhüd edecekleri miktardan fazla tediyeleeri ayrı makbuzla teberru olarak kabul olunur. Yardım akçesi yerine ayniyat alınmaz.

---

14 — Yardım parasını teahhüd edilen miktar ve zamanda ödemek partilinin, bir yandan Partisine bağlılığının alâmeti olduğu kadar, bir yandan da Partinin yurda hizmet yolunda muvaffak olmasını temin edecek bir borcudur.

---

15 — Yardım parasının alınması usulleri, Umumi İdare Heyeti tarafından yapılacak bir talimatname ile tesbit olunur.

---

16 — Bir yerden başka yere giden Parti âzaları, mensup olduğu heyetten, Parti âzası olduğunu ve teahhutlerini yaptığını bildiren bir kâğıt alır ve bunu gittiği yerdeki heyete verir. Bu suretle kaydı oraya geçirilir.

İKİNCİ KISIM

PARTİ TEŞKİLÂTI

17 — Parti teşkilâtı; başında, merkezde Umumi Reis bulunmak, vilâyetlerde ocaklardan başlamak üzere, şunlardan vücut bulur.

- A) Umumi Reislik,
- B) Umumi Reislik divanı,
- C) Büyük kongre ve Umumi İdare Heyeti,
- Ç) Vilâyet, kaza, nahıye. ocak kongreleri ve idare heyetleri,
- D) Parti Grupu,
- E) Parti Divanı.

10 BÜYÜK KURULTAYA TEKLİF EDİLEN

---

18 — Teşkilâtın ilk basamağı şehir ve kasabalarda mahalle ocakları ve köylerde köy ocaklarıdır.

---

19 — Parti teşkilâtı olmayan bir köyde bir ocak heyeti teşkil edecek yurtdaşlar birleşirse aşağıdan yukarı heyetlerin inhası ile vilâyet idare heyeti kararı alındıktan sonra orada ocak kurulur. Ocağı kuracakların Partiyeye girişleri için 9 uncu maddedeki vasıflar aranır.

---

20 — Ocaklar iki türlü çalışır. Kongre halinde ve idare heyeti vasıtasile.

---

21 — Her partili yurtdaş kayıtlı olduğu mahalle veya köy ocağına, ocaklar nahiye idare heyetlerine, nahiye idare heyetleri kaza, kaza idare heyetleri vilâyet, vilâyet idare heyetleri Umumi İdare Heyetine bağlıdır.

---

22 — Buldukları yerlerin münasebet ve vaziyetlerine bakılarak birden fazla mahalle ve köy tek bir ocağına bağlanabilir. Ve bunlara semt ocağı denir.

Gene mahalli vaziyet ve mesafe icabı gibi mecburi hallerde nahiye teşkilâtı ve vilâyet merkezlerinde de kaza teşkilâtı yapılmayabilir. Bu takdirde ocaklar bir başka nahiye veya doğrudan doğruya kaza idare heyetlerine, nahiye idare heyetleri ile vilâyet merkezindeki ocaklar da doğrudan doğruya vilâyet idare heyetine bağlanabilir.

Ocakların, yardım parası ile hesap ve bütçe işleri yukarı derecedeki idare heyetlerine verilebilir. Bu takdirde aşağı kademelerin masrafları bağlı buldukları idare heyetleri bütçesinden temin olunur.

Bu madde hükümlerini tatbik etmek için Umumi İdare Heyetinden ayrı karar alınır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

MERKEZDE

I — UMUMİ REİSLİK

A) Umumi Reis

23 — Umumi Reis, Partinin yüksek idaresini elinde tutar ve Partiyi temsil eder. Parti namına söz söylemek salâhiyeti ancak Umumi Reistedir. Umumi Reis lüzum görürse, bu hak ve salâhiyetini Umumi Reis Vekiline veya Parti Umumi Kâtibine bırakır.

B) Umumi Reislik Divanı

24 — Partinin Umumi Reisi ile vekili ve Umumi Kâtibi, Umumi Reislik divanını vücuda getirirler.

---

25 — Partinin Umumi Reislik Divanı Partiyi alâkalandıran bütün işler için lüzum gördüğü kararları verir.

---

26 — Umumi Reislik Divanı, Büyük Millet Meclisine aza secilmesini idare eder, Partinin mebus namzetlerini kararlaştırır.

Divan, namzetlerle intihap işleri hakkında Grup İdare Heyetinin ve Umumi İdare Heyetinin reyini yoklayabilir. Namzetler Umumi Reis tarafından ilân olunur.

---

27 — Umumi İdare Heyetinde münhal vukuunda yerine münasibini Umumi Reislik Divanı seçer.

28 — Umumi Reislük Divanının vereceği kararlara bütün Parti azalarınca kayıtsız ve şartsız itaat olunur.

C) Umumi Kâtip

29 — Umumi Kâtip, Umumi Reis tarafından Umumi İdare Heyeti azaları arasından seçilir ve Umumi Reis adına vazife görür. Umumi Kâtip, Umumi Reislük Divanının, Umumi İdare Heyetinin ve Parti Divanının kararlarını tebliğ eder. Bunları neticelendirir. Parti teşkilâtı ile muhabere ve Parti işlerini takibeder. Partiye ait müracaatların kabul vasıtasıdır.

Umumi Kâtiplik Partiye bağlılığı tasdik edilmiş başka hükmî şahsiyetlerin de bağlantı yeridir.

II. BÜYÜK KONGRE

30 — Büyük kongre, dört yılda bir Umumi Reisin göstereceği yer ve bildireceği zamanda toplanır. Umumi Reis lüzum görürse büyük kongreyi daha evvel toplayabilir.

---

31 — Büyük kongrenin azaları şunlardır :

- A) Umumi İdare Heyeti azası,
- B) Partiye bağlı bütün mebuslar,
- C) Vilâyet idare heyeti reisleri,

Ç) Vilâyet kongrelerinde seçilen ikişer ve Parti azasının sayısı on bini geçen vilâyetlerden her on bin aza için ayrıca gene kongrelerce seçilen birer mümessil.

Partiye bağlı olduğu Umumi Reislik Divanınca tasdik edilmiş hükmi şahsiyetler bulunduğu takdirde onlar da kongreye mümessil gönderebilirler.

---

32 — Büyük kongre, mürettep azaların mutlak ekseriyeti ile açılıp müzakereye başlar. Bu ekseriyet yoksa ve kongre fevkalâde olarak toplanmamışsa müzakere üç gün sonraya bırakılır.

Hilafına kayıt bulunmayan yerlerde kongre mevcudun ekseriyeti ile karar verir. Mûsavi reylerde reisin bulunduğu taraf ekseriyet sayılır. Program mevcudun üçte iki ekseriyeti ile değiştirilebilir. Büyük kongrede intihaplar gizli rey ile yapılır; meğerki açık rey, yahud işaretle olmasına üçte iki ekseriyetle karar verilmiş bulunsun.

---

33 — Kongre Umumi Reisinin veya Umumi Reis Vekilinin reisiği altında toplanır ve iki reis vekili ile altı kâtip seçer. Bu intihaptan sonra Umumi Reis, geçen yıllara ait icraat hakkında bir nutuk söyler, yahut bir beyanname okutur.

---

34 — Umumi Reisin nutkundan veya beyanname-sinden sonra Büyük kongre on beşer azalı program ve nizamname, hesap ve 25 azalı dilek encümenlerini seçer. Bu encümenlere Umumi Reislik Divanı ve Umumi İdare Heyeti azaları seçilemezler.

---

35 — Her encümen, azalarından birini reis, birini mazbata muharriri, birini kâtip ayırır.

36 — Program ve nizamname encümeni teklif edilen tadilleri, layiha encümeni vilâyet kongrelerinden gelen dilek lâyhalarını ve âzalar tarafından yapılmış teklifleri tetkik ederler.

Hesap encümeni merkez hesaplarına bakar. Vilâyet hesapları bakımında bir tetkik zemini görürse noktai nazarı ile birlikte yeni Umumi İdare Heyetine bırakılmak üzere kongre umumî heyetine arzeder.

---

37 — Her encümen aldığı işler hakkındaki kararlarını sebepleriyle Büyük kongreye arzeder. Bunlar kongrede müzakere edilerek bir karara bağlanır ve icabında mesele yeniden encümene gönderilebilir.

---

38 — Büyük kongre müzakesine lüzum görülen mevzular üzerinde tetkiklerde bulunmak için ayrıca encümenler de ayrılabilir.

---

39 — Vekiller Büyük kongrede hazır bulunurlar. Lüzumunda umumî heyette ve çağrıldıkları encümenlerde izahat verirler.

---

40 — Büyük kongre müzakereleri alenidir. Kongre, müzakereleri yalnız Parti âzalarına açık bulundurmağa ve icabında gizli celse yapmağa karar verebilir.

---

41 — Büyük kongrenin müzakereleri ve kararları zaptolunur. Bu zabıt reis ve kâtipler tarafından imzalanarak kongrede bulunmuş olan âzaların adları yazılı bir defterle birlikte saklanır.

42 — Kongre kapanırken, Umumi Reis, kongrenin açılmasından elde edilen neticelerle Partiye verilen yeni istikamet hakkında bir nutuk söyler veya kongre kapandıktan sonra bir beyanname neşreder.

---

43 — Büyük kongrenin açılışı Parti teşkilâtı ve bütün partililer için kutlu bir gün sayılır.

III. UMUMİ İDARE HEYETİ

44 — Umumi İdare Heyeti Büyük kongre tarafından seçilmiş 16 âzadan toplanır. Âzaların sayısı icabında Umumi Reislik Divanı kararla artırılabilir. Umumi Kâtip, Umumi İdare Heyeti âzaları arasında iş bölümü yapar. Âzalardan birini büro işlerinde kendine yardımcı ayırır.

---

45 — Umumi İdare Heyetinin tabii reisi, Umumi Reis veya vekilidir. Reislerin bulunmadığı zamanlarda Umumi Kâtip reislik yapar.

---

46 — Umumi İdare Heyeti en az haftada bir toplanıp çalışır.

---

47 — Umumi İdare Heyeti, Umumi Reislik Divanına ait vazifelerden başka Parti işlerinin hepsi ile meşgul olur.

Parti teşkilâtının nizamnameye göre işleminde ve Parti programının bütün asılları ve teferruatı ile tatbik sahasına çıkmasında lâzımgelen tetkik ve tatbiki yaparak

bu hususlarda müzakerelerde bulunur ve vaziyeti tesbit eder, tedbirler düşünür, icabına göre kararlarını Umumi Reislik Divanından geçirerek tatbik eder. Partiyi alâkalandıran millî teşekkülleri ve Partinin hesaplarını, kongrelerden alınan kararların ne dereceye kadar tatbik edildiğini tetkik eder. Umumi konferans mevzularını tayin, partinin programı hakkında icap ve ihtiyaca göre risaleler tertip eder. Halkevlerinin açılma, çalışma ve idarelerini tanzim eder. Parti prensiplerini ve politika vaziyetine göre fikir ve maksatlarımızı söz ile de halka anlatmak için, talimatnamesine göre halk hatipleri teşkilâtı yapar. Fayda görülen yer ve zamanlarda halk kürsüleri açar.

Spor, gençlik, radyo, sinema ve inkilâp müzesi işleri ile uğraşır. Büyük kongre encümenlerine ait lâyhaları hazırlar ve Umumi Reislik Divanından geçirerek kongreye verir. Vilâyet idare heyetleriyle reislerinin ve kaza reislerinin intihaplarını tasdik eder ve bozar. İdare heyetleriyle reislerinin intihaplarını icabında yenilettirir. Parti teşkilâtı olmayan yerlerde âza kaydı, heyetler teşkili salâhiyetile müteşebbis bir zata veya bir heyete teşkilât kurmak vazifesini verebilir. Nizamnamenin iyi tatbiki için icap eden talimatnameleri yapar.

---

48 — Lüzumuna göre, Umumi İdare Heyeti kararla muayyen işler için Parti mebus veya mensuplarının yardımından istifade edilir ve bunlardan muvakkat encümenler teşkil olunur. Bizzat Umumi İdare Heyeti âzalarından yahut yukarıda yazılı diğer zatlar ile muhtelif encümenler de yapılabilir.

---

49 — Parti teşkilâtının ve halkevleriyle Partiye bağlı oldukları Umumi Reislik Divanınca tasdik edilmiş hükmi şahsiyetlerin teftiş ve murakabesine Umumi İdare Heyeti âzaları memur olabileceği gibi, Parti mebus veya mensupları da bununla tavzif edilebilir. Teftiş vazifeleri ve

24 BÜYÜK KURULTAYA TEKLİF EDİLEN

---

zamanları, lüzumuna göre Umumi Kâtiplikçe tayin edilir. Bunun için bir talimatname yapılır.

---

50 — Umumi İdare Heyeti âzaları kendilerini Parti teşkilâtının mesaisine bağlarlar.

---

51 — Umumi İdare Heyeti, âzalarından birini Partinin muhasipliğine ayırır. Muhasip sarfiyatın bütçeye uygun lüğünü temin ve hesap işlerine ait bütün evrakı imza ile tasdik eder. Partinin tasarruf ve mülkiyet işlerini takip eder.

---

52 — Umumi İdare Heyetinin, maaşlı bir başkâtibi ile bir muhasebecisi, lüzumu kadar maaşlı kâtipleri, memurları, müstahdemleri bulunur. Bunlar Umumi Kâtiplik emrindedir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

VİLÂYETLERDE

I. KONGRELER

53 — Ocak, nahiye kongreleri yılda bir, kaza ve vilâyet kongreleri ikiyilda bir toplanır.

Kongreler, vilâyet idare heyetlerinin Umumi Kâtiplikçe tasdik olunmuş kararile veya doğrudan doğruya Umumi İdare Heyeti kararile icabında fevkalâde olarak ta toplanabilir.

---

54 — Partinin ocaklardan vilayetlere kadar normal

kongre mevsimi eylülde başlar, birincikânun sonunda biter. Vilâyetlerden her birinin ocak ve nahiye kongreleri en çok bir buçuk ay sürer. Her yerin mevsim, iklim, iş icaplarına göre bu kongrelerin başlama ve bitme tarihleri vilâyet idare heyetleri tarafından tesbit ve vaktinden evvel alâkahılara tebliğ ve buna göre yapılmaları takip olunur. Normal kaza ve vilâyet kongreleri birbiri ardından yapılmak üzere ikinci yılın nahiye kongresi bitiminden itibaren 15 gün içinde başlayarak en geç bir buçuk ayda bitirilir.

55— Her mahalle, köy (veya semt) ocağına yazılı Parti âzası kendi ocak kongrelerinin âzasıdır. Gelemeyecek kadar makbul mazereği olmayan ocak âzalarının bu kongrelerde bulunmak vazifeleridir.

---

56 -- Kongrelerde mümessiller şöyle seçilir: Her ocak kongresinde, ocağın 300 e kadar âzası için 2, bundan fazla her 150 âza için birer mümessil;

Her Nahiye kongresinde, nahiyedeki ocakların 500 e kadar âzası için 2, bundan fazla her 500 için birer mümessil;

Her kaza kongresinde, kazadaki ocakların bine kadar âzası için 3, bundan fazla her bin için birer mümessil.

Partiye girmek için muameleleri tekemmül etmiş âza bu sayıda dahildir. Ancak bunların kongrelerde rey vermeleri için en az üç ay ve seçilmeleri için en az bir yıl evvel kayıt muamelelerinin bitirilmiş olması şarttır.

---

57 — Ocakların seçtiği mümessiller nahiye merkezinde nahiye, nahiyelerin seçtiği mümessiller kaza merkezinde kaza, kaza kongrelerinin seçtiği mümessiller de vilâyet merkezinde vilâyet kongresini yaparlar.

Asıl mümessilin mazereti olursa yerine yedek gönderilir.

58 — Mahalle, köy (veya semt) ocaklarının mümessilleri, ocaklarının doğrudan doğruya kaza teşkilâtına bağlı olması yüzünden nahiye kongresi yapamayorsa bakılır: Ya kaza teşkilâtında bir başka nahiye teşekkülü yoktur, o takdirde bu mümessiller doğrudan doğruya kaza kongresini yaparlar; yahut bir başka nahiye teşekkülü vardır, bu takdirde bu mümessiller bir nahiye kongresinde aranacak nisbet üzerinden mümessil seçerler. Kaza kongresine bunlar iştirak eder.

Ocakların doğrudan doğruya vilâyet teşkilâtına bağlı olmaları yüzünden bu mümessiller de kaza kongresi yapamayorsa onlar da kaza kongrelerinde şart olan nisbet üzerinden mümessil ayırırlar, Vilâyet kongresine bu mümessiller iştirak eder. Doğrudan doğruya vilâyet teşkilâtına bağlı olması yüzünden kaza kongresinde bulunmayan mevcut bir nahiye mümessilleri de aynı intihabı yaparak kendilerini vilâyet kongresinde temsil ederler.

Bu madde mucibince yapılacak ikinci veya üçüncü mümessil intihabları kaza veya vilâyet heyetleri tarafından idare olunur.

59 — Kongreler, idare heyetlerinin reisleri tarafından açılır.

60 — Kongrelerde kendi âzasının yarısından bir fazlası bazırsa müzakereye başlanır, değilse toplanma bir gün sonraya bırakılır ve o gün gelen âza bu kadar olmasa da kongre açılır.

61 — Her kongre açılınca ilkin bir reis, bir ikinci reis, iki kâtip seçilir.

İcabında kaza ve vilâyet kongreleri reisi bir derece yukarı teşkilât tarafından da gösterilebilir. Merkezden mansup reisler, teşkilâtı içindeki bütün kongrelere reislik edebilir.

Reis, kongre müzakerelerini idare eder. Kâtipler, müzakerelerin hulâsa ve neticelerini kaydederler.

---

62 — Kongre müzakerelerinin aynile tutulması için icabında ayrıca zabıt kâtipleri çalıştırılır.

---

63 — Kongrelerin müzakerelerini bütün Parti âzaları dinleyebilirler. Kongreler isterlerse bir meseleyi gizli müzakere veya Parti haricinden sami kabul etmeye karar verebilirler.

---

64 — Nahiye, kaza ve vilâyet kongrelerinde Parti hükümetini temsil eden en büyük mülkiye âmirleri kongrelere davet olunurlar. Bu zatlar müzakere ve reye iştirak etmezler. Yalnız eski ve yeni yapılmış veya yapılmamış Parti dilekleri hakkında müzakerelerden sonra halkı aydınlatmak maksadile icap ederse izahat verirler. Fakat bu izahlar üzerine münakaşa cereyan etmez. Parti kongrelerinin bütün müzakerelerinde Partili belediye reis ve azalarile umumî meclis azaları dinleyici sıfatile bulunurlar. Gizli olmasına karar verilen müzakerelerde yalnız en büyük mülkiye âmiri ile mümessillerden başka kimse bulunmaz.

---

65 — Kongreler, konuşulacak işleri önceden sıraya koyar ve idare heyetlerinin olan biten şeyler hakkındaki

rapor ve sözlerle müzakereye başlarlar. Kongrelerde seçimler bütün işler bitirildikten sonra yapılır.

---

66 — Kongrelerde kararlar, reis ve vekillerile hazır bulunan âzanın bir fazlasının reyi ile verilir. Reyler mü-savi ise reisin bulunduğu taraf kazanır.

---

67 — Kongrelerde intihaplar gizli rey ile yapılır, meğerki açık olmasına veya işaretle yapılmasına üçte iki ekseriyet karar vermiş olsun. İntihaplarda ilk defa mutlak ekseriyet olmazsa, ikinci defasında en çok rey alanlar kazanır.

---

68 — Kongreler, hesap bakma ve bütçe yapma işle-rinde kendisine göre az veya çok olmak üzere 3-7 kişi-lik birer encümen ayırırlar ve bu encümenlerin raporları üzerinde görüşürler. Kongreler gerek verilen raporlar, gerek âzaların teklifleri üzerine müzakereyi kolaylaştı-rmak için başkaca 3-7 kişilik encümenler de yapabilirler.

---

69 — Kongre encümenleri, içlerinden bir reis, bir mazbata muharriri, bir kâtip seçerek işe başlar. Yarısın-dan bir fazlasile müzakere eder. Mevcudun ekseriyeti ile karar verir.

---

70 — Ocaklardan vilâyete kadar idare heyetlerinde bulunanlar mümessil seçilmeseler bile kongre müzake-relerine iştirak ederler. Ancak rey vermezler ve encü-menlere seçilemezler.

71 — Kongreler kendi sahalarında, Parti işleri için her türlü karar ve murakabe uzvudur. Kongre açık oldukça ve lüzum gördükçe idare heyetlerinin bütün salâhiyetlerini kendisi kullanabilir.

Başlıca yapacakları şunlardır :

A) Ocak kongresinde mahallenin, köyün (veya semt) in Partisi teşkilâtı, köy meclisi, belediye meclisi veya vilâyet umumî meclisi ve böyle müesseseler vasıtasile yapılmasını yahut yapılmamasını veya nahiye kongresinde konuşulmasını istediği şeyleri nahiye kongresinde nahiyeyi, kaza kongresinde kazayı, vilâyet kongresinde vilâyeti, memleket ve Parti noktasından alâkalandıran gene o gibi meseleleri, gerek verilen raporlar, gerek âzaların teklifleri üzerinde konuşmak ve her müzakere sonunda olması veya olmaması istenilen şey ne ise onu bir teklif halinde karşılaştırıp, icabına göre ya kendi idare heyetine yapılmasının takibini tevdi etmek veya bir derece yukarı idare heyetile kongre mümessillerine bu kararlar üzerinden yürünülmesini bildirmek.

B) Vilâyet kongresinde bütün vilâyetin Parti teşkilât ve faaliyetini tetkik etmek.

C) Kendi ve icabında kendine bağlı idare heyetlerinin hesaplarına bakmak ve yıl sonu hesap hulâsalarını tasdik etmek.

Ç) Ocak kongresinde ocak, nahiye kongresinde ocak ve nahiye, kaza kongresinde ocak ve nahiyeler ve kaza, vilâyet kongresinde kazaların ve vilâyetin gelirine giderine göre idare heyetlerinin hazırlayıp getirdiği bütçeleri müzakere etmek, icabında düzeltmek, denkleştirmek, sonra bir derece aşağı teşkilâtın bütçelerini tasdik etmek, kendi bütçesini tasdik için bir derece yukarı heyete göndermek.

D) Ocak kongresinde ocak, nahiye kongresinde nahiye, kaza kongresinde kaza, vilâyet kongresinde vilâyet idare heyetini ve birer misli yedeklerini seçmek.

E) Ocak kongresinde nahiye, nahiye kongresinde kaza, kaza kongresinde vilâyet, vilâyet kongresinde Bü-

yük kongre için mümessillerini ve birer misli yedeğini seçmek.

F) Her kongrede kendisine bağlı idare heyetleri ile reislerinin intihaplarını lüzumunda tetkik etmek ve bir uygunsuzluk olduğuna kanaat gelirse uygunsuz olan noktadan başlanarak yenilenmesine karar vermek.

---

72 — Kongrelerin idare heyeti âzası yeya mümessil veya bunlara yedek yapacakları zatların o kongrede âza olarak bulunması şart değildir.

---

73 — Parti kongrelerinde obstrüksiyon yapmak yasaktır.

---

74 — Kongre görüşmelerinin intizam ve inzibatını temin etmek kongre reisinin vazifesidir. Bu intizamı ve usulü yolundan konuşulmasını ve âzaların serbest konuşmalarını bozanlara reis, toplantı halinde ihtarda bulunur, bu yetişmezse suçluyu o yıl kongrenin sonuna kadar toplantıya girmemek üzere kongreden çıkarır, lüzum görürse kongre kararile iki ihtar kadar ceza verir.

---

75 — Parti mebusları yazılı buldukları ocağın vilâyeti kongre müzakeresine iştirak edebilirler. Ancak mümessil olmadıkça rey veremezler.

---

76 — Kongrelerde bir gün evvelki zabıt hulâsaları ertesi günlük toplantıda ve son müzakerenin zabıt hulâsası da kongre dağılmadan evvel okunur.

77 — Kongrelerde bulunan âzaların adları bir deftere yazılır ve gerek bu defterin, gerek müzakere ve kararların altı kongre reis ve kâtipleri tarafından imzalanır.

---

78 — Kongreler kapandıktan sonra verilen kararların yapılması ve yaptırılması idare heyetlerine vazife olur.

II. İDARE HEYETİ

79 — Her ocağın, ocak kongresince seçilen 3-5 kişilik bir idare heyeti olduğu gibi, ocaklar teşkilâtını idare etmek için nahiye merkezinde nahiye kongresince seçilen 3-5 ve nahiyeleri idare etmek için de kaza kongresince seçilen 5-7 kişilik bir idare heyeti bulunur.

Vilâyet idare heyetinin âzası 7-9 dur. Vilâyet kongresince seçilir. İdare heyeti reisleri mansup olan yerlerde kongre 6-8 kişi seçer. Vilâyet idare heyeti kazalar teşkilâtını idare eder. Umumiyetle idare heyetlerinin müddetleri kongre içtimasında seçilecek yenilerinin devir almalarına kadar devam eder.

---

80 — Bir kongrece seçilen idare heyetleri hemen vazifeye başlar ve bir derece yukarı idare heyetince tasdik olunduğu zaman intihap işi tekemmül eder. Şu kadarki itiraz vaki olursa tasdika salâhiyetli idare heyetince tetkik edilir ve bir karara bağlanır. Tasdik edilmediği halde buna memur olan bir derece yukarı heyetin esbabı mucibesile keyfiyet Umumi Katipliğe bildirilir. Neticе Umumi İdare Heyetinin kararıle hallolunur.

---

81 — İdare heyetleri, kendi âzalarından birini reis,

birini kâtip ve muhasip olarak ayırır. İcabında muhasip üçüncü bir âza da olabilir. Reis; gaybubetinde, idare heyeti âzalarından birini kendine vakil eder.

---

82 — İdare heyetinin mümessili reysidir. Partiye ait işler için Partinin teşkilâtı ve mıntakasındaki hukûmet ve başka müesseseler mümessillerile temas eder ve bunlarla olan muhabere evrakını imzalar, Hesaba dokunan yerlerde muhasip ikinci bir imza kor. İdare heyetlerine bağlı maaşlı kâtip ve müstahdemler reisin emrindedir, azil ve naspları reise aittir. Bunların partili olmaları şarttır.

---

83 — Kâtip ve muhasip eski idare heyetinden devir almaktan, muhasip talimatına göre hesap evrak ve defterlerini, kâtip bundan başka evrak ve defterleri ve hususile ocak idare heyetinde Parti âzalarının adlarıyla Partiye girdikleri tarihleri gösterir defteri, her idare heyetinde bu heyetin kararlarını, muhabereelerini, tebliğlerini gösterir defterleri ve bütün Parti dosyalarını, kaza ve vilâyet heyetlerinde ocaklara yazılı âzalar defterlerinin suretlerini eksiksiz tutmaktan ve iyice saklamaktan mesuldür.

---

84 — İdare heyetleri en aşağı haftada bir defa toplanır. Her idare heyeti bu toplantıları mühim bir Parti işi olarak kendine bağlı teşkilâta arasız takip ve temine mecburdur.

---

85 — İdare heyetlerinde nisap, müzakereye başlamak için mürettep âzaların ve karar için hazır bulunan âzaların yarısının bir fazlasıdır. Reyler müsavi çıktığı

zaman reisin bulunduğu taraf ekseriyet alır. Kararlarda azlıkta kalanlar çokluğa uyarılar. Kararlar, defterine yazılıp altı çokluk veya azlık tarafında kaldığına bakılmadan müzakerede bulunanların hepsi tarafından imzalanır. Müzakerede bulunmayan âzalar da kararları sonradan (gördüm) kaydı ile imzalarlar. İmzaların üstüne şerh verilmez. Yalnız kararı Parti program ve nizamnamesine, kanun ve nizamlara uygun bulmayanlar imza etmiyerek sebeplerile yukarı heyete bildirirler. İdare heyeti âzalarının müzakerede güttükleri noktai nazar kendilerine veya başkalarına ait olsun heyet dışında söylenmez.

86 — İdare heyetleri kendi mıntakalarında Parti işlerinin merciidir. Kendilerinin merkez gösterdikleri yerlerde toplanırlar.

İdare heyetleri başlıca şunları yaparlar :

A) Nizamnamede yazılı şartlara uygun Parti âzasını çoğaltmak ve Partiye yazılmak isteyen âzanın ocak idare heyetine yapacağı müracaatı bir karara bağlayıp nahiye idare heyetine, nahiye heyetince de mütalâasile kaza idare heyetine gönderilmek, kaza idare heyetinde de bu kararı tetkik ile kabul etmek veya icabında bozmak.

B) Ocak idare heyeti Parti âzalarının yardım paralarını ve her idare heyeti bütçesinde yazılı gelirlerini elverişli vasıtalarla toplamak ve bütçe için devamlı gelir kaynakları düşünüp göstermek,

C) Bütçenin kabul ettiği masrafları yapmak,

Ç) Kongrelerin kendilerine bıraktıkları kararları yerine getirmek,

D) Partinin maksadına ulaşmak için daha yukarı Parti makamlarından verilen emirleri yapmak ve bu maksatla düşündüklerini bir derece yukarı teşkilâta yazmak,

E) Bütün intihaplarda Parti namzetlerini ve namzet gösterilmemişse Parti âzalarını kazandırmak,

F) Talimatına göre seçim yoklamalarını yapmak,

G) Alacakları emir üzerine talimatnamesine göre icap eden yerlerde halkevleri açmak ve idare etmek,

H) Kendi dairelerinde Partinin vaziyetini ve âza mevcudunu bildiren ve nihayet altı ayda bir kerre verilmesi lâzımgelen raporları yukarı teşekküllere vermek ve kendi bütçesini ve hesap bulâsasını hazırlayıp kongrelere arz etmek,

İ) Kongrelerce görüşülmesi lâzımgelen işleri kongreye arz etmek,

I) Parti mensupları arasında hususî bir ihtilâf çıktığı takdirde aralarını bulmak,

J) Parti program ve icraatı hakkında âzaları tenvir ve ikaz etmek, konferanslar verdirmek ve sık temaslarla rabita ve tesanüdü artırmak.

---

87 — Birbiri ardı sıra bir idare heyetinin üç toplantısına, mazereti olmaksızın ve bunu bildirmeksizin gelmeyen âza vazifesinden istita etmiş sayılır. Bu âza kendini haklı görürse bir derece yukarı idare heyetine yazı ile şikâyet eder. Yukarı heyetin tetkike dayanacak kararına uyulur.

---

88 — İdare heyetlerindeki açıklara aldıkları rey sırasile yedekler çağrılır, reyler müsavi olursa kuraya müracaat edilir. Ve yedek kalmazsa bir derece yukarı idare heyeti münhal yere âza tayin eder.

---

89 — Lüzum görülen vilâyetlerde idare heyetlerine Umumî İdare Heyetinin kararı ve Umumî Reislik Divanının tasdiki ile reis tayin olunabilir. Bunlardan vazifesi

---

icabı masraf yapacaklara Umumi İdare Heyetinin takdir edeceği miktarda tazminat verilir.

---

90 — Parti teşkilâtı, muhaberelelerini daima kendinden bir derece yüksek veya bir derece aşağı teşkilât kademeleriyle yapar. Vilâyet reisleri Parti işleri için birbiri ile muhabere ederler. Tehiri caiz olmayan mühim meseleleri derece atlayarak yazabilirlerse de bunu ve sebebini söyleyerek aşağı veya yukarı makama da yazı ile bildirirler.

Bir idare heyeti haklı ve faydalı bir meseleyi bağlı olduğu heyete anlatamazsa sebeplerile bir derece yukarı heyete yazabilir.

III. İSTİFALAR

91 — Partide faal vazife alanlar kati veya sıhhi sebep olmadıkça istifa etmezler. Her istifa etrafı esbabı mucibe zikredilerek ve bu yazı ile vukubulur. Verilen bir istifanın kabul edildiği bir ay içinde yazı ile bildirilmedikçe vazifeden çekilmek caiz değildir.

---

92 — İntihabın yenilenmesi, istifa vukuu ve sair her hangi bir suretle Partideki idare heyetleri reis ve azalıklarından ve yahut Partice verilen her hangi vazifelerden ayrılanlar kendi uhdelerinde emanet olan vazifeyi, vazifesi sebebiyle üzerinde bulundurduğu kayıt, dosya ve defterleri ve hesapları devir ve teslim etmeğe mecburdurlar.

---

93 — Partililerin Parti namına buldukları teşek-

küllerden çekilmeleri de yukarıki fıkrada yazılı hükümlere tabidir.

94 — Her hangi istifa muamelesi, salâhiyetli makam tarafından kabul cevabı alınmadıkça, gizli tutulur.

BEŞİNCİ KISIM

HÜKÜMETLE TEMAS

95 — Parti, kendi bağrından doğan hükümet teşkilâtine kendi teşkilâtını birbirini tamamlayan bir birlik tanır.

Parti teşkilâtının kendi hükümetinin her yönden muvaffak olması için bütün kuvvetle çalışması esastır.

96 — Merkezde Partiyi alâkalandıran işlerin takibi için yapılacak temaslar, Parti vekilleri ile Umumi Kâtip veya bunların namlarına harekete salâhiyetli zatlar arasında ağızdan veya yazı ile olur. Vilâyetlerde Partiyi alâkalandıran işler için yapılacak ağız veya yazı temasları Parti reisleri ile valiler arasındadır.

97 — Partinin hükümetle temas mevzuları lüzumlu görülürse Umumi Reislik Divanının tasdik edeceği bir talimatla tesbit edilir.

ALTINCI KISIM

BÜYÜK MİLLET MECLİSİNDE

CUMURİYET HALK PARTİSİ GRUPU

98 — Partiye mensup mebusların umumî heyetine Parti Grubu denir.

99— Parti Grubunun tabii Reisi Partinin Umumi Reisi veya onun vekilidir. Partiye mensup olan Başvekil Parti Grubunun Reisidir.

100— Büyük Millet Meclisi içtima halinde bulunduğu zaman Grup haftada bir gün mutlaka toplanır. İcabında ayrıca Umumi Reisin veya vekilinin, Grup Reisinin istemesile veya idare heyeti kararla veyahut Grupa mensup âzalardan en az onunun takrir vermesile toplanır.

Büyük Millet Meclisi toplu olmadığı zaman da Umumi Reisliğin davetile Grup toplanır.

101— Umumi Reis, reislik etmediği halde, reisliğe Grup Reis veya reis vekilleri geçerler. Grup kâtipleri Grup müzakerelerinin esaslarını ve kararlarını kaydederler.

102— Grup toplantılarında Grupa ait umumî meselelerle reislikten, idare heyetlerinden, yahut azalar tarafından ileri sürülen meseleler müzakere edilir ve kararlaştırılır.

103 — Grup toplantılarında müzakereler, içtima evvelinden Grup Reisliği tarafından hazırlanmış ruznamesi üzerine geçer. Fevkalade ve teahhür götürmeyen hallerde teklif olunan bir madde aynı içtimanın en aşağı 15 dakika sonra yapılacak ikinci bir celsesine bırakılır.

104 — Grup müzakerelerinde Grup azaları içtibat ve reylerinde tamamilen serbesttirler. Grupa mensup vekillerle mebuslara ait meselelerle devlet ve hükümet meseleleri hakkında kayıtsız ve şartsız fikirlerini söylerler. Sual serbesttir. Sual tahriri veya şifahi olur. Tahriri sual muayyen bir mevzu üzerine verilmişse sual ve cevap sual sahibi ile vekil arasında cereyan eder. Gerek tahriri ve gerek şifahi sual üzerine sual mevzuu olan meselelerin umumî müzakeresinin istizah mahiyetinde olmamak üzere ruznameye alınması Grup kararıyla olur.

Vekillerin her hangi birinden izahat talep edilebilir. Ancak istizah Parti Grubu kararıyla Parti Grubunda cereyan eder. İstizahın Büyük Millet Meclisine intikali Grup kararıyla olur. Grup kararı olmadan sual istizaha kalbedilemez.

105 — Grupta müzakere edilerek kabul olunan kararlara Grupa mensup bütün azalarca itaat olunur. Grup müzakerelerinde ekalliyette kalanlar ekseriyet kararına tabi olurlar.

106 — Grup müzakeresi esnasında hazır bulunmayan azalar Grubun kararından haberdar olmakla mükelleftirler. Grup azaları Grup kararına karşı istinkâf reyi veremez ve hazır olduğu halde reye iştirâkten kaçınmaz.

107 -- Grup âzaları Meclis müzakerelerinde Parti program ve esaslarını ve Parti Grubu kararlarını gütmek ve kuvvetlendirmekle mükellef oldukları gibi Meclis Reisliğine, Meclis Reistik Divanı âzalıklarına, encümen âzalıklarına intihap sırasında Parti mensuplarının seçilmesini temin vazifesindedirler. Bunlar Grupça kararlaştırılmış ise Grup âzaları Grup kararına uymakla mükelleftirler.

Grupça yapılacak her türlü intihap mutlaka gizli rey ile yapılır. Yalnız Umumi Riyaset Divanı tarafından namzet gösterilen zevatın intihabında açık rey kullanılır. Umumi Reistik Divanınca namzet gösterilmeyen seçimlerde Grup âzaları kendilerinin namzetliklerini açıktan Grupa teklif edebilirler.

108 — Mecliste Grupça müzakere edilip kararlaştırılmamış meselelerde Grup âzaları rey ve içtihatlarında serbesttirler.

Meclis müzakerelerinde Grup namına reislerden ve Umumi Kûtipten başka kimsenin söz söylemek salahiyeti yoktur; meğerki Grupça tavzif edilmiş olsunlar.

109 — Parti mebusları Grup idare heyetinden evvelce müsaade almaksızın mezuniyet alamazlar. Ankaradan ayrılırlarken ve avdetlerinde Parti Umumi Kâtibi ile temas ederler.

110 — Parti âzaları Partinin esasları ve kararları ve Parti Grubu kararları âleyhinde beyanat ve neşriyatta bulunamazlar ve böyle beyanat ve neşriyatı tahrik edemezler.

Grup müzakereleri hakkında hariçte izahat verilmesi ve müzakere neticelerinin tebliği Reisliğe aittir. Za-

bitirilen neşri, müzakerenin aleni olması Grup kararile olur.

---

111 — Parti mebusları yazılı olacakları ocaklara teahhüt ettikleri yardım parasından başka Grup veznesine de kendi tesbit edecekleri yıllık bir miktar yardım parası teahhüt ederler ve tayin edecekleri taksitlerle öderler.

---

112 — Yukardaki maddelere riayet etmeyenlere, birinci defasında rica edilir; ikinci defasında ihtar, üçüncü defasında Grup kararı ve Umumi Reislik Divanının tasdikile Partiden çıkarma cezası tatbik olunur. Bununla beraber her hangi bir âzanın Parti kararına karşı işlediği hata hemen Partiden çıkarılmasını içap edecek derecede ağır görülürse Grupun umumi heyetinin mutlak ekseriyetile vereceği karar üzerine Partiden çıkarılır. Her halde suçlunun şifahi veya yazı ile müdafaası dinlenir.

II. GRUP İDARE HEYETİ

113 — Parti Grupu iki reis vekili ile dokuz âzadan ibaret bir idare heyeti seçer ve idare heyeti kendi arasından iki kâtip ile bir veznedar ayırır.

---

114 — İdare heyeti, âzalarının yarısından bir fazlasile müzakereye başlayabilir ve mutlak ekseriyetle karar verir. Kararlar Umumi Reislik Divanına yazılı olarak bildirilir.

115 — İdare heyeti intihabı her yıl yenilenir. Yılbaşı Büyük Millet Meclisinin içtima senesi başıdır. Eski âza heyete gene seçilebilir.

---

116 — İdare heyeti haftada en az bir kere toplanır, Grupa ait işleri konuşur. Grup binasına, Grup kütüphanesine nezaret eder.

---

117 — İdare heyeti grup âzalarının Büyük Millet Meclisine devamlarına, Grupun kararlarına uygun hareket etmelerine nezaret ve Büyük Millet Meclisinde meselelerin müzakeresi esnasında âzaların toplu bulunmalarını, toplu rey vermelerini temin için tedbirler alır.

III HAYSİYET DİVANI

118 — Grup âzaları arasında çıkacak hususi ihtilâflarla âzaların mensup oldukları Grupun şerefi, haysiyeti ile uzlaşmayacak halleri olduğu iddialarına bakmak üzere bir Haysiyet Divanı kurulur.

---

119 — Haysiyet divanı, Grupun umumi heyetince Grup âzaları arasından seçilecek yedi zattan toplanır.

---

120 — Haysiyet Divanı en aşağı beş âza ile müzakere eder.

121 — Haysiyet Divanının reisi kendi aralarından mutlak ekseriyet ve gizli rey ile seçilir.

122 — Haysiyet Divanı ya âzamnın müracaatı üzerine yahut göreceği lüzuma göre kendi kendine faaliyete gelir. Umumi Reislik Divanı veya Grup Reisi de böyle bir meseleyi Divana verebilir.

123 — Divanın kararları alâkası olanlara Divan tarafından yazılı olarak tebliğ edilir. Bu kararın bir sureti de malûmat alması için Parti Grubu Reislğine verilir.

124 — Tebliğ tarihinden üç gün geçinceye kadar itiraz olmazsa karar katilesir. Alâkası olanların itirazları, sebeplerile, yazılı olarak Grup Reislğine verilir. İtiraz Reis tarafından on gün içinde Grup umumi heyetine arz edilir.

Umumi heyet alâkası olanları dinledikten ve âzalarından biri aleyhte olmak üzere, en aşağı iki zata söz verildikten sonra reye konulur. Grup umumi heyetinin ekseriyetle verdiği karar katidir. Katileşen karar Grupça Umumi Reislik Divanına derhal yazı ile bildirilir.

IV. PARTİ MEBUSLARININ RİAYET EDECEKLERİ NOKTALAR

125 — Mebusların hususi hayatlarında, ticaret ve ziraat ve sanayi ve sairedeki faaliyetleri devletin resmî kanunlarına tâbidir. Fakat Cumhuriyet Halk Partisine mensup mebusların mebusluk sıfatını hususi menfaatleri

için istismar edememelerine Parti Umumi Reisliği de hususi bir itina gösterir. Her Parti mebusu mebusluktan başka ne gibi işlerle meşgul olduklarını her ikinciteğrin başında yazı ile Umumi Reislik Divanına bildirirler.

126 — Sermayesinin ekseriyeti devlete ait olan müessese ve şirketlerle amme hizmetlerine ait ve hususî mukaveleye bağlı veya mutlak olarak imtiyazlı şirketler ve inhisar idarelerinde hükümet tarafından idare meclislerine tayin olunan âzalar ve bu müesseseleri temsil vaziyetinde bulunanlar Partiye mensup mebuslardan olmayacaktır. Bunlardan başka şirket ve müesseselerde idare meclisi azalığı unumi kaidelere tâbidir. Umumi ve hususî ve mülhak bütçelerle menfaati devlete ait müesseseler bütçelerinden para ödemeyi tazammun edecek mahiyette olan bir ticaret muamelesini Parti mebusları yapamaz. Parti mebusu avukatlar, devlet, hususî idarelerle belediyeler, hayır cemiyetleri, sermayesinin bütünü veya bir parçası devlete ait müesseseler aleyhine dava alamazlar.

127 — Büyük Millet Meclisi Reisi, reis vekilleri ve icra vekilleri ile Parti Umumi Kâtibi ve Umumi İdare Heyeti âzası ve Parti Grubunun Reis ve reis vekilleri gerek devletin alâkası olan müesseselerde, gerek devletin alâkası olmayan hususî şirket ve müesseselerde müdürlük ve idare meclisi âzalığı gibi idare ve temsil vaziyetlerinden hakikî surette feragat ederler. Müdürlük ve idare meclisi azalığı gibi bir idare vaziyeti olmaksızın hususî müesseselerde hissedar olmak unumi kaidelere tabidir.

128 — Mebusların vazifeye devam bakımından vaziyetleri Büyük Millet Meclisinin hususî kaidelerine bağ-

hıdır. Partiye mensup mebusların Büyük Millet Meclisine devamları ve başkaca vazife almayanların her yıl intihap dairesine gitmeleri ve tam bir intihap devresinde en aşağı iki defa bütün kaza merkezlerini dolaşmaları noktasından bulunacakları vaziyet Partinin Umumi Reisliğince hususi bir ehemmiyeti haiz olacaktır.

V. PARTİ DİVANI

129 — Parti Divanı, Umumi Reislik Divanından, Büyük Millet Meclisi Reisinden, Partinin kabine azalarından, Umumi İdare Heyeti ile Parti Grupu İdare Heyetinden teşekkül eder. Parti Divanı lüzumunda Umumi Reislik Divanı tarafından içtimaa çağrılır. Parti Divanına Umumi Reis veya Umumi Reis Vekili bulunmadığı zamanlarda tevkil edecekleri zat reislik eder.

130 — Parti Divanı Umumi Reislik Divanından gönderilen meseleleri müzakere eder.

Nizamnamenin tefsiri Parti Divanına aittir.

Divan kararları Umumi Reisin tasdiki ile tekemmül eder.

YEDİNCİ KISIM

MALİ HÜKÜMLER

131 — Partinin geliri şunlardır:

A) Parti âzalarından alınacak yardım paraları,

B) Teşkilâtın menkul ve gayri menkul mallarının iradı,

C) Müsamere, konser, balo, temsil gibi teşebbüslerden artan paralar,

Ç) Partice yapılan neşriyattan kalan paralar,

D) Parti teşkilâtının himaye ettiği kültür, milli terbiye, spor ve sair hayır hizmetlerine karşılık umumi ve mahalli bütçelerle belediye bütçelerinden ayrılacak yardım paraları,

E) Partiyeye (A) fıkrası haricinde yapılacak yardımlar.

---

132 — Parti paraları talimatnamesine göre alınır, sarfolunur, kaydedilir. Partinin veznesi yoktur, paraları bankada saklanır. Merkezde Umumi Kâtip ve muhasip âzanın, vilâyetlerde Parti reisi ile muhasip âzanın çift imzasile yatırılır, çekilir.

---

133 — Teşkilâtın her kademesi yıllık ihtiyaçlardan artacak paraları merkezin müsaadesi olmadıkça sarfedemez.

---

134 — Parti hükmi şahsiyetine ait olmak üzere gayri menkul mallar tasarruf eder. Bunların menfaatlerinde asıl olan buldukları yerlere ait olmaktadır. Bunlardan değiştirilmesi yahud lüzumsuz olduğu için satılması icap edenler olursa bu işler derece derece idare heyetleri kararı ve Umumi Reislik Divanının tasdiki ile yapılır.

Partiyeye ait her türlü hukuki tasarruflarda ve bu mahiyette üçüncü şahıslarla yapılacak işlerde Partiyi temsile Umumi Kâtip salâhiyetlidir.

---

135 — Partinin tetkik ve teftiş ve sair vazife seya-

hatlerinde harcirah, seyahat ve ikamet yevmiyesi tediyesi şu esaslara göre yapılır:

1 - Parti memur ve müstahdemlerine, aldıkları tahsise nazaran aynı yekûnu alan hükümet memurlarının maaşlarına ve harcirah kanunundaki esaslara göre;

2 - Partice tavzif edilecek mebuslara filen sarfettikleri nakliye ücretlerinden başka mebusların harcirahları hakkındaki kanunda yazılı maaş esasına göre ;

3 - Aşağıdakilerin harcirahları:

A) Partice tavzif edilecek başka zatlının,

B) Partice yurt dışında seyahata memur edileceklerin,

Umumî Kâitle muhasip azanın takdir edecekleri esasa göre;

4 - Vilâyet idare heyetlerince tavzif olunacak zatlara nakliye, ikamet ve yiyip içme ücretlerini karşılayacak miktar üzerinden idare heyetlerinin tayin edecekleri esasa göre;

5 - Parti Umumî Kâtibinin harcirahı Umumî Reislik Divanının kararlaştıracağına göre ;
verilir.

---

136 — Merkez teşkilâtının bütçesi Umumî Reislik Divanı tarafından tanzim olunur.

---

137 — Parti merkezinin hesapları Umumî Reislik Divanının ve vilâyetler teşkilâtı ile halkevlerinin hesapları Umumî İdare Heyetinin koyacağı usullerle teftiş ve mürakabe olunur.

SEKİZİNCİ KISIM

İNZIBAT HÜKÜMLERİ

138 — Partice verilecek inzibati cezalar şunlardır :

- 1 - İhtar,
- 2 - İkinci ihtar,
- 3 - Muvakkat ihraç,
- 4 - Tart.

Yaptıklarının derecesine ve yapılan suçtaki alâkalarına göre bu cezalar sırasile verileceği gibi sıra gözetilmeden birden de verilebilir.

---

139 — Cezalar aşağıdaki yazılı hallerde verilir :

A)

- 1 - Parti program ve ve nizamnamesine,
  - 2 - Büyük kongrenin kararlarına,
  - 3 - Umumi Reislik Divanının tebliğlerine,
  - 4 - Umumi Idare Heyetinin kararlarına,
- riayet etmeyenler.

B) Bütün intihaplarda:

- 1 - Parti namzet ve âzalarına rey vermeyen veya bunların aleyhinde çalışanlar,
- 2 - Parti namzedine karşı kendilerini seçtiren veya böyle bir seçimi kabul edenler,
- 3 - Muarız bir teşekkülün namzetliğini kabul eden veya açıkça reddetmeyenler,
- 4 - Partice namzet gösterilen yerlerde kendisini kendi başına namzet gösteren veya gösterilmesine karşı göz yumanlar,

5 - Seçimlere mazeretsiz iştirak etmeyenler,

6 - Muarız bir namzet lehine gizli, açık çalışanlar ve kendi müesseselerinde bulunanların böyle hareket ve faaliyetlerine müsamaha gösterenler.

C) Faal vazifesi bulunmadığı halde kendisini vazife ve salâhiyet sahibi gösterenler.

D) Parti teşkilâtı içinde yerlilik, yabancılık, gibi ikilik uyandıranlar.

E) Her hangi bir maksadı elde etmek için muhalif neşriyatı, vasıtaları ve propagandaları alet olarak kullananlar.

F) Parti kongrelerinin program, Parti gruplarının karar olarak kabul ettiklerini vazife sahibi iken yapmayanlar.

G) Parti vazifelerini yaparken bilerek nizamnameye uymayanlar.

H) Partinin şerefini, haysiyetini kıranlar.

İ) Partiye girmek isteyen yurtdaşın yolunda müraعاتını muameleye koymayan veya zorluk gösterenler.

---

140 -- İhtar cezaları kaza, ihtar ve ikinci ihtar cezaları vilâyet ve ihtarlarla muvakkat ibraç cezaları Umumi İdare Heyetince ve tart cezası Parti Umumi Reislik Divanınca verilir. İntihaplar esnasında idare heyetlerinin bu salâhiyetleri birer derece yükselir. Eğer bir idare heyeti tensip ettiği cezayı kendi salâhiyetinden yüksek görürse keyfiyeti tasdike selâhiyetli makama arz edilmek üzere bir derece yukarı idare beyetine bildirir.

---

141 - Bir inzıbat cezası alanın bu hali, mensup olduğu teşkilâta bildirilir.

142 — İkinci ihtar cezası almak, Parti idare heyetlerinden bir yıl uzaklaşmayı mucip olur. Böyleleri teşkilatta işeler çekilirler. Muvakkat ihraç cezası alanların bir yıl müddetle Partiden alâkaları kesilir. Bunlar cezalı oldukları yıl içinde Parti kongrelerine giremezler. Büyük Millet Meclisi Grupundan çıkarılan, Parti âzalığında da çıkarılmış olur.

Partiye kaydolunduktan sonra partili bir arkadaş üzerinde ~~yedinci~~ maddede yazılı hallerden biri bulunduğu anlaşılır veya bu sebepler kayıttan sonra hasıl olursa vilâyet idare heyetinin esbabı mucibeli izahı ve Umumi İdare Heyetinin kararı ile bu gibilerle Partiden kayıtları silinir.

143 — Hakkında bu cezadan herhangi birisi verilecek olan Parti arkadaşının şifâhen veya yazı ile kendisini müdafaa etmek hakkı vardır. Yalnız intihaplar esnasında yapılan suçların cezaları, müdafaa hakkı kullanılmadan verilebilir. Bu takdirde intihap bittikten sonra hüküm yiyen zatın yazı ile müdafaası alınır ve haklı olduğu anlaşılırsa ceza kaldırılır.

Müdafaalarda müddet, ceza verileceği bildirildiği günden itibaren başlamak üzere bir aydır. Bu müddeti geçirerek müdafaa hakkını kullanmayanlar bu haklarını kaybederler.

DOKUZUNCU KISIM

PARTİLİ GAZETECİLERİN RİAYET NOKTALARI

144 — Sahibi partili olan gazetelerin yazılarıyla Parti âzalarının intişar eden yazıları Parti prensipleri bakımından göz önünde tutulur. Arzu eden partili gazetecilerle bu yolda görüş birliğine yarayacak temas ve top-

lantılar yapılır. Partililer sahibi buldukları gazete, mecmua ve matbualarda Parti program ve nizamnamesine aykırı yazılar neşrettiremezler.

ONUNCU KISIM

NAEMZTLİĞİN ŞARTLARI

145 — Umumî Reislik Divanı kararı olmadıkça intihaplarda namzet gösterilmez, intihaplar serbest yapılır. Bu takdirde Parti mensupları hususi teşebbüsler ile namzet gösterileceği gibi Parti idare heyetleri de intihaptan maksut olan iyi neticeyi temin edecek surette Parti mensuplarının kazanması için intihabı idare edebilirler.

146 — Parti teşkilâtında çalışanlar uhtesindeki Parti vazifelerile beraber âmme hizmetlerini gören imtiyazlı şirketlerle sermayesinin % 50 den fazlası devlete, vilâyete, belediyeye ait şirketlerin idare heyetleri âzalık ve mürakiplikleri, vilâyet umumi meclisi, belediye meclisi, ticaret odaları, sanayi birlikleri gibi kazanç getiren vazifelerden biri üzerinde bulunanlar, Hilâliahmer, Hima-yetfal reis ve âzalıkları gibi diğer fahri bir vazife dahi alamazlar. Hükmi şahsiyeti bulunmayan halkevilerle mesleki kulüp ve cemiyet idare heyetlerinde reis ve âza olabilirler.

147 — Parti idare heyetlerinde veya Parti namına bir işte bulunabilmek için yardım paralarını vermiş olmak şarttır.

148 — Parti mensubu olanların ehliyet ve liyakatlerine göre yapabilecekleri hizmetleri o hizmetlerin kaideleri dairesinde ve müsavi vaziyetlerde tercih edilerek yerleştirilmeleri için Parti teşkilât ve âzaları hususî bir alâka gösterirler.

ON BİRİNCİ KISIM

VİLÂYETLERDE PARTİ GRUPLARI

149 — Rey sahibi âzalarının hepsi Parti mensubu olmayan mahallî meclislerdeki Parti âzaları bir Grup teşkil ederler.

---

150 — Grup çağırıldığı vakit Partinin oradaki idare heyeti reisinin reisliğinde toplanır.

---

151 — Grupların kongre kararlarını ve Partiyi yakından alâkalandıran meseleleri konuşmak için yaptıkları içtimalarda idare heyeti de birlikte bulunur.

---

152 — Vilâyet ve kazalardaki Parti Gruplarının nasıl çalışacakları talimatnamesinde gösterilir.

Muvakkat madde: Dördüncü Büyük Parti Kongresinin kabul ettiği program ve nizamnamenin öz türkçeye çevrilmesi Umumi Reislik Divanının takdir ve tasdikine bırakılmıştır.
